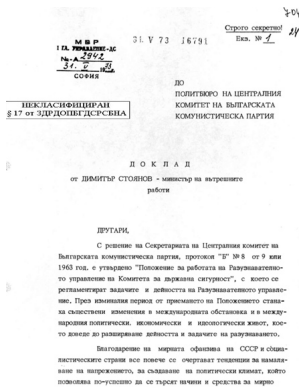

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

Държавна сигурност.com представя част 4 от поредицата, посветена на **дейността на Първо главно управление (ПГУ) на ДС.**

В [част 1](#) се разказва за разузнаването в първите години след 9 септември 1944 г.

[Част 2](#) разкрива подчинеността и зависимостта на ПГУ от КГБ.

В [част 3](#) се хвърля светлина върху методите и средствата, използвани от българското разузнаване при комунизма за неутрализиране на противници чрез остри мероприятия.

Част 4 проследява някои от основните насоки на развитие на ПГУ през 70-те и 80-те години на миналия век.

Структура на резидентурите в на ПГУ

С приетите от Политбюро на ЦК на БКП на 24 юли 1973 г. „Основни положения“ за работата на ПГУ е определена структурата, която следва да има всяка една резидентура зад граница. Тя включва следните длъжности:

- **резидент** – организира, контролира и отговаря за разузнавателната и контраразузнавателната работа на резидентурата, осъществява пряко ръководство на оперативните работници и лично се занимава с агентурно-оперативна работа, като е подчинен на началника на управлението;

-

оперативни работници – изпълняват агентурно-оперативни задачи под ръководството на резидента;

.

- **шифровач** – води шифрована кореспонденция на МВР, МВНР и Министерството на външната търговия и извършва техническата обработка на оперативна поща, под контрола на резидента;

- **радист** – предава и приема шифрованата кореспонденция на министерствата;

- **шофьор** – отговаря за техническото състояние на колети на резидентурата и по указание на резидента изпълнява технически и спомагателни оперативни задачи;

- **оперативни работници по охраната** – осъществяват денонощна въоръжена охрана на представителствата, без да им се възлага допълнителна дейност. Шифровачът, радистът и оперативните работници по охраната живеят в сградата на представителството и нямат право да създават и поддържат връзки с граждани на капиталистическите страни.

ПГУ и неговите отдели осъществяват връзка с резидентурите чрез дипломатическата поща, шифровата радиовръзка, командироване на оперативни работници (ОР) в резидентурите, извикване на резидентите или отделни ОР на доклад. Пренасянето на пощата на разузнаването се извършва от дипломатически куриери – оперативни работници на ДС, назначени в МВНР.

Документът указва местата, където оперативните работници могат да работят под прикритие – в задграничните български официални учреждения и представителства, както и в смесени дружества, международни организации, учебни заведения, институти и другаде, където се допускат български граждани. На посланиците е позволено да

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

знаят кои сред дипломатите са разузнавачи под прикритие в съответната страна на пребиваване, с изключение на тези по секретния щат.

Работа с агентурата

Като основно оперативно средство в разузнавателната работа е посочена агентурата. Чрез нея се решават главните и най-сложни задачи на разузнаването. ПГУ вербува за агенти не само чужденци, но и български граждани, особено такива, които работят или могат да бъдат внедрени в обекти на разузнаването. Използвани са и секретни сътрудници – български граждани, за които е преценявано, че имат разузнавателни възможности, притежават необходимите политически и делови качества и съзнателно и конспиративно изпълняват поставените им задачи.

ПГУ може да разработва и вербува за агенти лица, членове на братски компартии, само по изключение и със санкция на ЦК. Не е разрешено да използва за целите си български държавни и обществени ръководители - министри, зам.-министри, секретари на ЦК, посланици, търговски представители и академици.

Обекти за проникване

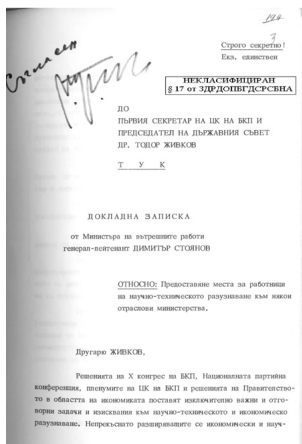
Като обекти за проникване са посочени разузнавателни и контраразузнавателни органи на противника, идеологически и пропагандни центрове, които активно работят срещу НРБ, централи и организации на българската вражеска емиграция.

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

Обучение и политическа подготовка на разузнавачите

Партийният комитет и комсомолската организация при управлението са задължени да „водят партийно-политическа и възпитателна работа за изграждането на високо съзнателни и единно-устойчиви разузнавачи, способни своевременно и правилно да се ориентират в сложната задгранична обстановка, безпределно предани и верни на Партията и народа, на дружбата ни със СССР, убедени борци в тържеството на комунизма”. Основната подготовка на оперативните работници се извършва в специализираната разузнавателна школа на КГБ в СССР.

Министерства и организации, използване за прикритие

Разузнаването разполага с щатни бройки в МВнР, Министерството на външната търговия, външнотърговските обединения и организации, Министерството на транспорта, КИК, Комитета за наука, технически прогрес и висше образование, Комитет за отдих и туризъм, Комитет за културни връзки с чужбина, БТА, вестниците „Поглед” и „Отечествен фронт” и други ведомства. От едно по-късно решение на Политбюро е видно, че до 1988 г. ПГУ има на разположение 246 бройки за прикритие в задгранични представителства и организации. Тогава Политбюро ги увеличава щата с още 80 бройки.

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

Според стратегията на ПГУ движението на кадрите изисква в разузнаването да има на свободно разположение 150 щатни бройки. Те дават възможност за извеждане на 50 разузнавачи всяка година и за връщането на толкова в страната. Предвидено е 20 да действат при непредвидени обстоятелства, а 30 оперативни работници да бъдат дълбоко легендирани за извеждането им в страни с тежка агентурно-оперативна обстановка. Година и половина по-късно плановете за увеличението на разузнавателното присъствие в чужбина рухват заедно с комунизма и Тодор Живков, който ги е благословил.

Издигане на НТР

През 1980 г. Политбюро на ЦК на БКП издига Научно-техническото разузнаване в самостоятелно управление в рамките на ПГУ, поради приоритетното развитие на българската електроника и увеличаване на необходимостта за набавяне на западни технологии от забранителния списък на КОКОМ. За целта са създадени специални задгранични фирми, чрез които от България са изнесени национални капитали, чиято точна сума остава неизвестна и до днес.

ПГУ участва в набавянето на външно-политическа информация за Политбюро през 1985 г. и следващите години при провеждането на насилственото преименуване на българските турци. За участието си във „възродителния процес“ част от ръководството на ПГУ получава специални награди със секретния указ на Държавния съвет №1313, подписан от Тодор Живков.

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

Трансформиране на ПГУ след 10 ноември 1989 г.

След принудителната оставка на генералния секретар на БКП на 9 ноември 1989 г. в ПГУ започват да се унищожават различни архиви и разработки, чрез изгарянето им в пещите на металургичния комбинат „Ленин“ (днес „Стомана“) в Перник. Процесът по унищожаването на материали в разузнаването предхожда с няколко месеца секретната операция по унищожаване на архивите на ДС, разпоредена в края на януари 1990 г. от тогавашния министър на вътрешните работи ген. Атанас Семерджиев. През февруари 1990 г. ПГУ е преименувано с указ на председателя на Държавния съвет) Петър Младенов в Национална разузнавателна служба.

По силата на тези документи тя е подчинена на президента на републиката. Архивите ѝ остават затворени по време на всички правителства. Разсекретяването на част от архива започва едва през 2007 г. по силата на съдебно решение на Върховния административен съд, а след това и по силата на новия закон за досиетата. И днес наследникът на ПГУ продължава да работи повече от 20 години след промените без устройствен закон, което говори за липсата на прозрачност и на ефикасен контрол.

Ген. Владимир Тодоров – последният началник на ПГУ

Владимир Тодоров е роден на 30 август 1925 г. в с. Аврамов, Сливенски окръг в семейство на земеделец. В официалната му кадрова характеристика в разузнаването е

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

отбелязан факт, който дори по комунистическо време не е заличен – като ученик в Котленската гимназия е включен в организацията „Бранник”.

Това петно в биографията му изглежда не повлиява негативно на бъдещата му кариера, тъй като по-късно комунистическата власт приема, че той не е развивал активна дейност в организацията, обявена след 9-ти септември за фашистка.

Тодоров участва в туристическия съюз, а през 1943 г. става член на РМС и ятак на партизаните от отряд „Съби Димитров”. След провал през ноември 1943 г. е задържан от полицията и осъден на 15 години затвор. Присъдата си изтърпява в Сливенския затвор, откъдето е освободен на 9 септември 1944 г.

Избран е за председател на ремсовата организация и за член на околийския комитет на РМС. През 1945 г. става член на БКП. След завършването на средното си образование Тодоров започва работа в окръжния комитет на РМС като завеждащ организационния отдел.

В системата на вътрешното министерство постъпва през февруари 1947 г. като разузнавач по ДС в окръжното управление на МВР в Бургас. През 1948 г. преминава на работа като началник на група в Трето управление ДС в София, чиято главна задача е да се разправи с политическите противници на БКП.

Оттук натрупва и богат опит за борба с „вражеската” емиграция, за която по-късно отговаря в ПГУ. През 1950 г. е издигнат за инспектор и началник на отделение, през 1951 г. за главен инспектор, а през декември същата година за зам.-началник на окръжното управление на МВР във Варна.

През 1959 г. е преназначен за началник на окръжно управление МВР в Толбухин (Добрич). През 1961 г. по решение на ЦК на БКП е изпратен на тригодишна партийна школа в СССР.

По време на престоя си в Москва се жени за рускиня. След завръщането си от

Написано от Христо Христов
Неделя, 15 Май 2011 09:33

съветската столица е назначен за зам.-началник на окръжно управление МВР във Варна. На 1 септември 1965 г. е преназначен за началник на отдел в Първо управление – ДС.

В периода 1968-1972 г. оглавява резидентурата на ДС във ФРГ, където работи под прикритието на търговски представител и изпълнява консулски задължения. След това е издигнат за зам.-началник на ПГУ, а през 1976 г. е повишен в звание генерал-майор. През 1977 г. става първи зам.-началник на ПГУ. Награждаван е с редица държавни отличия и е признат за активен борец против фашизма и капитализма.

През 1990 г. е обвинен за унищожаването на досиетата на убития през 1978 г. в Лондон писател Георги Марков, водени в ПГУ и в Шесто управление на БКП. След повдигнатото му обвинение напуска за известно време България и се установява в СССР.

След августовския пуч през 1991 г. в Москва обаче се завръща в страната. През 1992 г. е осъден от състав на Военната колегия на Върховния съд на 14 месеца лишаване от свобода за унищожаване на разработките срещу писателя Георги Марков. Присъдата му е намалена на 10 месеца затвор, които той излежава ефективно. [Владимир Тодоров почива](#) след боледуване през декември 2012 г.

[ПРЕМИНИ КЪМ ЧАСТ 5.](#)